

Varga Zoltán Sándor professzor méltatása

Varga Zoltán Sándornak, a biológiai tudományok doktorának, a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kar, Evolúciós Állattani Tanszék professor emeritusának az evolúcióbiológia, a taxonómia, a biogeográfia és a természetvédelmi biológia területén nemzetközileg is elismert eredményeiért, módszertani újításaiért, kiemelkedően eredményes doktori és tudományos diákköri témavezetői tevékenységéért, 2011-ben az MTA elnöke az Eötvös József-koszorút adományozta. 2012-ben a XXIV. Rovarászati Napokon került sor a Magyar Rovartani Társaság Frivaldszky Imre Emlékplakett átadására. 2012-ben egy ember kapott emlékérmét, ráadásul a legmagasabb fokozatból az "aranyból". Ez a prominens személy nem más mint Varga professzor úr volt.

Varga Zoltán (balra) „A Magyar Tudomány Ünnepe” az Eötvös József-koszorút vette át Pálincás Józseftől, az MTA elnökétől (2011)

Varga Zoltán professzor a hazai zoológia kiemelkedő alakja, a tudományterület oszlopos tagja, a „nagy öregek” egyike, akit itthon és külföldön egyaránt ismernek és elismernek, nem csupán szűkebb szakterületén, de számos társtudományban és azon túlmenően is. Ifjú titánként robbant a hazai entomológiai közéletbe, faunánkra nézve új bagolylepkefajok felfedezésével és úttörő állatföldrajzi minősítési rendszerével, melynek azóta sokszorosan bővített és továbbfejlesztett változatait évtizedeken át irányításként használták és használják a hazai lepkészek.

Az ezt követő közel ötven esztendőben annyi mindennel foglalkozott, mi több, eredményesen foglalkozott, hogy nem könnyű eldönteni, miben is leginkább járatos. Még a szemezgető felsorolás is tekintélyt parancsoló: nemzetközileg elismert specialistája számos bagolylepkecsoportnak, ugyanakkor kiváló ismerője az eurázsiai nappali lepkéknek is. Az oreális faunakör, ezen belül a xeromontán fauna evolúciójának elmélete és az area-analitikus módszer kidolgozása a biogeográfia nagyjai közé emelte. Populáció-biológiai és populáció-genetikai kutatásai az elméleti vonatkozásokon túlmenően a természetvédelmi biológia fontos építőköveit képviselik, a csatlakozó phylogeográfiai vizsgálatokkal karöltve a Kárpát-medence posztglaciális benépesülésének történetét próbálják megfejteni, lépésről lépés-

re. Expedíciói során Eurázsia számos vidékét járta be, fogyhatatlan energiával kutatva, gyűjtve azok lepkefaunáját, miközben témérdek egyéb botanikai, zoológiai, geográfiai és még ki tudja, mennyi más tudományághoz tartozó ismeretet halmozott fel saját tapasztalataként, melyeket sikerrel épített be komplex természetismereti képébe.

Ez a komplex világlátás és retorikai képességei tették és teszik őt kivételes előadóvá, kinek előadásait élvezet és egyben komoly szellemi torna hallgatni és nyomon követni, aki képes magával ragadni hallgatóságát mind elméleti síkon, mind

Varga professzor a Frivaldszky Imre Emlékplakett átadása után visszaemlékezést tartott (fotó: Haltrich Attila)

pedig a gyakorlati természetbiológia kacskaringós ösvényein, legyen szó a kryoxerotikus magashegyi faunáról, az illír-dácikus harapófogóról vagy az alföldi láprétek élővilágáról.

Varga Zoltán professzor nemcsak elméletben, de a gyakorlatban is sokat tett a Kárpát-medence természeti értékeinek megóvásáért, szóban, írásban és tettekben egyaránt. Bizonytalán – és egyben sajnálatosan – kevés olyan tanácsadója volt és van a hazai természetvédelemnek, aki ennyire széles és átfogó tudományos alapokon képes a helyi viszonyoknak is megfelelő javaslatokkal segíteni a természetvédelem ügyét.

A hazai szakmai közéletben is jól ismert személyiség, időről időre jelentős hazai és nemzetközi grémiumok, bizottságok tagja, a Debreceni Egyetem egyik doktori iskolájának vezetője, a Mindentudás Egyeteme meghívott előadója, és még folytathatnánk hosszan a sort. Társaságunknak egyetemista kora óta tagja, előadóüléseinken számos alkalommal tartott előadásokat, legutoljára épp a Társaság százéves fennállását ünneplő jubileumi ülésen.

Azonban az elmondottak még mindig nem tükrözik hűen színes egyéniségét, nem ejtenek szót nyelvtelhetségéről, kézügyességéről, művészettörténetben, zenében, sakkban és egyéb sportokban való jártasságáról, melyekről, időről időre valamennyien meggyőződhattünk. Láthattuk rajzait és festményeit, tudományos és tudományos ismeretterjesztő dolgozatokban és könyvekben, kiállításokon, legendák szólnak egyetemi terepnyakorlatok táborfüzei mellett elrecitált klasszikus és oldottabb áriákról és dalokról, tankörök és intéz-

mények közötti focimeccsekről és anyanyelvi németeket elképesztő, rögtönzött német nyelvű kiselőadásokról. Évtizedekkel ifjabb kollégák nézheték hátát, amint zergéket megszegyenyítő tempóban kerget hegynék felfelé lepkéket és ugrólábúakat.

Szétágazó és mégis teljesen koherens munkásságát az idők folyamán számos elismerés övezte, ezek közül hadd emeljünk ki hármat. Széchenyi professzori ösztöndíja tükrözi azt a csaknem öt évtizedes oktatói munkát, mely hallgatók ezreivel ismertette és igencsak sokakkal szeretett meg az élő természetet, annak szépségét és törvényszerűségeit. A hazai természetvédelem érdekében kiemelkedő tevékenységet folytató személyeknek adományozható Pro Natura díj fémjelzi Varga professzor a hazai – és európai – természetvédelemben játszott szerepét. Korszakos tudományos életművét a Magyar Tudományos Akadémia Eötvös József-koszorúval honorálta; ahogy azt az MTA honlapján olvashatjuk: „az evolúcióbiológia, a taxonómia, a biogeográfia és a természetvédelmi biológia területén nemzetközileg is elismert eredményeiért, módszertani újításaiért, kiemelkedően eredményes doktori és tudományos diákköri témavezetői tevékenységéért”.

Aligha lehet kétséges, hogy a Magyar Rovartani Társaság legrangosabb kitüntetése – a Frivaldszky Imre Emlékplakett aranyfokozata – méltó kezébe kerül. Mindannyiunk nevében még hosszú alkotó éveket és jó egészséget kívánunk Professor Úrnak!

Ronkay László, Budapest